

MIHAI ANIȚEI SIMONA TRIFU MIHAELA CHRAIF

**GHID
DE
PRACTICĂ PSIHOLOGICĂ
PENTRU
STUDENȚI**

Ediția a II-a revizuită și adăugită

**Editura Universitară,
București, 2010**

Prefață

Ghidul de practică destinat studenților la Facultatea de psihologie cuprinde noțiuni de bază în ceea ce privește profesia de psihologi și modele de abordare a practicii psihologice în laboratoarele de testare și evaluare psihologică și probe folosite pe piața selecției și evaluării psihologice precum și aspecte din activitățile efectuate în laboratorul de psihologia muncii „P. Pufan” și laboratorul de psihologie experimentală „Gh. Zapan”, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București.

Capitolul 1 este destinat învățării studenților cu profesia de psiholog, ce înseamnă Colegiul Psihologilor din România și primii pași în practica psihologică. În cadrul adreselor și informațiilor detaliate cu privire la Colegiul Psihologilor din România și a treptelor de specializare de la fiecare specialitate ale celor patru comisii aplicative. Astfel, încă din anii studenției trebuie să se cunoască faptul că fiecare comisie are trei trepte de specializare: a) psiholog practicant (cu două forme de exercitare a profesiei: în supervizare și autonom); b) specialist și c) principal.

Capitolul 2 vine în ajutorul cititorilor, detaliind fișele de observație și aspecte practice din timpul testării psihologice. Ceea ce atrage atenția în capitolul 2 este punctul de pornire pe care un student sau un psiholog trebuie să-l aibă: aptitudinile și trăsăturile de personalitate precum și comportamentul observat: mimica și pantomima. În legătura cu practica psihologică desfășurată în cabinetele psihologice, fiecare student va trebui să învețe să construiască și să aplice fișa de observație și un instrument propriu pe o populație observată. Acestea sunt sprijinite de machete privind fișa de observație, ilustrații simulate în laboratoarele de psihologie muncii și experimentală și itemi exemplu care vin în ajutorul construirii propriilor instrumente.

Capitolul 3 prezintă un bogat calup informațional cu privire la probele fiziologice și psihologice prezente în laboratorul de psihologia muncii și psihologie experimentală, Universitatea din București. De-a lungul decadelor, mii de psihologi au aplicat aceste probe, realizând referate și cercetări de înaltă valoare științifică, publicate și prezentate la conferințe internaționale și naționale. Astfel, sunt prezentate detaliat probe care vizează pragurile senzoriale, probe care vizează aptitudinile vizuale și multe altele. Aceste probe au fost cumpărate cu licență de folosire încă din anul 1992,

Facultatea de Psihologie din București fiind prima din țară care dispunea de instrumente moderne în practica psihologică.

Capitolul 4 face legătura cu prezentul și viitorul privind probele psihologice, astfel sunt prezentate probe psihologice care se găsesc în laboratoarele de practică dar și în laboratorul de psihologia muncii „P. Pufan”, Facultatea de psihologie și Științele Educației, Universitatea din București. Atât studenții cât și masteranzii beneficiază de ore de practică folosind aceste probe și având posibilitatea de a realiza sub coordonarea autorilor cercetări și publicații științifice.

Capitolul 5 vine în sprijinul studenților și psihologilor care lucrează în clinică. Practica de specialitate în clinică necesită aprofundarea unor cunoștințe fără de care aceștia nu ar putea face față solicitărilor. Noutatea adusă de acest capitol constă în studiile de caz, exemplele dar și de taxonomia tulburărilor din sfera proceselor cognitive și afective.

Văzută în ansamblu, cartea este destinată cu precădere studenților din primii ani de studiu (licență) dar și masteranzilor și doctoranzilor precum și psihologilor practicieni.

Nu în ultimul rând mulțumim echipelor de studenți și masteranzi care au aplicat simulările și au efectuat scenariile de evaluare psihologică din capitolele 2 și 3.

Autorii

CAPITOLUL 1

Practica studenților în laboratoare, cabinete individuale și centre de evaluare psihologică

Specificul și scopul practicii

Conform standardelor de educație și formare continuă, formarea profesională în cadrul profesiei de psiholog are două mari componente:

1. înțelegerea și acumularea cunoștințelor teoretice pe care se bazează acțiunea profesională de psiholog;
2. dezvoltarea deprinderilor de practicare a profesiei de psiholog și de aplicare a cunoștințelor teoretice.

Cele două componente presupun, în mod obligatoriu, interferența studiului teoretic cu disponibilitatea pentru aplicarea cunoștințelor în practică.

Formarea deprinderilor prin care un viitor psiholog aflat la început de drum va lua contactul atât cu adulți, copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, bolnavi sau cu dificultăți de adaptare, nu poate avea loc decât prin practica în cabinete, instituții de stat sau ONG-uri unde studenții iau contactul cu ceea ce înseamnă acordarea de ajutor conform cu standardele profesiei de psiholog cu drept de practică.

În cadrul Colegiului Psihologilor din România (CPR), există șase comisii, 4 comisii aplicative după cum urmează: 1) Comisia de psihologie clinică și psihoterapie; 2) Comisia de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor; 3) Comisia de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională; 4) Comisia de psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională; și 2 comisii de analiză: 1) Comisia de metodologie și 2) Comisia de deontologie și disciplină.

Comisiile aplicative au următoarele specialități și trepte de specializare:

1) Comisia de psihologie clinică și psihoterapie are trei specialități: 1) psihologie clinică; 2) consiliere psihologică și 3) psihoterapie.

2) Comisia de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor are următoarele specializări: 1) psihologia muncii și organizațională; 2) psihologia transporturilor și 3) psihologie aplicată în servicii.

3) *Comisia de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională are următoarele specialități:* 1) psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională și 2) psihopedagogie specială (doar pentru absolvenți de psihologie).

4) *Comisia de psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională are următoarele specialități:* 1) psihologie aplicată în domeniul securității naționale și 2) psihologie judiciară (evaluarea comportamentului prin tehnica poligraf).

Comisiile menționate mai sus acordă avizul de liberă practică pe baza procedurilor de atestare ce conțin atât criterii generale cât și specifice:

a) se întocmește un dosar în conformitate cu art. 11 din Normele metodologice de aplicare a legii;

b) se susține un interviu în fața comisiei aplicative competente.

Legea 213/2004, Normele metodologice de aplicare a legii, procedurile de atestare emise de comisiile aplicative sunt acte normative ce reglementează exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică.

În conformitate cu actele normative menționate pot obține dreptul de liberă practică și înscrierea în Registrul unic al psihologilor cu drept de liberă practică, partea I, al Colegiului Psihologilor din România licențiații în psihologie. Excepție: în specialitățile psihoterapie și psihologie judiciară se pot acorda competențe și absolvenților altor facultăți, astfel: a) pentru specialitatea psihoterapie libera practică poate fi dobândită și de absolvenți ai facultăților de medicină generală (medicii psihiatri), asistență socială, filozofie, pedagogie, teologie cu condiția completării studiilor universitare cu un pachet de discipline de specialitate stabilit prin hotărâre a Comitetului director, precum și formării complementare potrivit cerințelor prevăzute în procedurile de atestare ale Comisiei de psihologie clinică și psihoterapie (vezi site: www.copsi.ro); b) pentru specialitatea psihologie judiciară (evaluarea comportamentului prin tehnica poligraf) libera practică poate fi obținută și de către absolvenții facultăților de drept cu condiția completării studiilor universitare cu un pachet de discipline de specialitate stabilit prin hotărâre a Comitetului director, precum și formării complementare potrivit cerințelor prezente în procedurile de atestare ale Comisiei de psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională (vezi site: www.copsi.ro).

În exercitarea profesiei de psiholog, fiecare specialitate, de la cele patru comisii aplicative, are trei trepte de specializare: a) psiholog practicant (cu două forme de exercitare a profesiei: în supervizare și autonom); b) specialist și c) principal. Acordarea treptei de specializare este condiționată de pregătirea postuniversitară, vechimea și cunoștințele dobândite în specialitatea respectivă.

I. La toate comisiile aplicative, ca regulă generală, accesul în profesie (treapta de specializare practicant în regim de supervizare se face în baza

diplomei de licență. Dosarul întocmit de psihologul ce solicită acordarea dreptului de liberă practică se depune la filiala teritorială de care aparține și conține actele prevăzute la art. 11 din Normele metodologice de aplicare a legii.

A. ÎNSCRIEREA ÎN COLEGIUL PSIHOLOGILOR - depunerea primului dosar

- 1. Opis cu documentele din dosar - model nr. 1.
- 2. Prima filă - conține cererea de obținere a atestatului - model nr. 2.
- 3. Copie xerox - carte de identitate.
- 4. Copie xerox - certificat de căsătorie/divorț (dacă este cazul).
- 5. Copie legalizată - diploma de licență și foaia matricolă.
- 6. Copie legalizată - master, doctorat, cursuri de formare de bază (dacă este cazul).
- 7. Cazier judiciar (are valabilitate 6 luni).
- 8. Adeverință medicală (are valabilitate 6 luni).
- 9. Copii xerox - workshop, simpozion, conferință etc. (dacă este cazul).
- 10. Copie legalizată - cartea de muncă/contract de muncă (poate fi legalizată la instituția unde lucrează de către persoane abilitate) (dacă este cazul, pentru a dovedi vechimea ca psiholog).
- 11. Copie legalizată - fișa de post (poate fi legalizată la instituția unde lucrează de către persoane abilitate) (dacă este cazul, pentru a dovedi vechimea ca psiholog în specialitatea solicitată).
- 12. CV.
- 13. 2 copii xerox - taxă interviu (menționați specialitatea; detalii în partea stângă a ecranului la rubrica „Taxe și cotizații”).
- 14. Ultima filă - model nr. 3.

Acte specifice:

- Pentru specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie, ale *Comisiei de psihologie clinică și psihoterapie*, procedura de atestare este organizată în conformitate cu normele internaționale în domeniu, se pune la dosar *certificatul cu competențele de formare profesională* emis de asociații profesionale acreditate de comisia de specialitate, în funcție de modalitatea specifică în care are loc formarea (modalitățile de psihoterapie sunt grupate în mai multe categorii, fiecare categorie include mai multe școli). Școlile de formare în consiliere psihologică și psihoterapie avizate de CPR sunt înscrise în Registrul furnizorilor de formare profesională, partea a II-a.

- Pentru „Comisia de psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională” se pune în dosar declarația notarială pe proprie răspundere privind îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 20 și 21 din Legea 213/2004.

Notă: - modelele pot fi printate de pe site-ul CPR: www.copsi.ro

B. ACTE DOSAR - depunerea dosarului pentru altă specialitate

- 1. Opis cu documentele din dosar - model nr. 1.

- 2. Prima filă - conține cererea de obținere a atestatului - model nr. 2.
- 3. Copie xerox - carte de identitate.
- 4. Numai acte specifice noii specialități (în cazul în care sunt documente deja puse la dosarul principal, se face această mențiune pe opis).
- 5. 2 copii xerox - taxă interviu (menționați specialitatea; detalii în partea stângă a ecranului la rubrica „Taxe și cotizații”).
- 6. Ultima filă - model nr. 3.
- Pentru „Comisia de psihologie pentru apărare, ordine publică și siguranță națională” se pune în dosar declarația notarială pe proprie răspundere privind îndeplinirea condițiilor prevăzute la art. 20 și 21 din Legea 213/2004; cazierul judiciar și adeverința medicală trebuie obligatoriu să fie în termen.

II. Schimbarea treptei de specializare – trecerea la practicant/autonom se poate realiza numai:

– după ce au fost completate studiile cu studii de masterat (2 ani) sau echivalente cu masteratul (formare complementară, prin Asociații formatoare acreditate de CPR, de minim 2 ani) (în cazul absolvenților cu trei ani licență);

– după ce s-a încheiat supervizarea (se prezintă activitatea desfășurată cât și aprecierea/evaluarea supervisorului);

– dacă face dovada lucrului în specialitate (prin fișa de post în care sunt trecute competențele în specialitatea respectivă).

C. ACTE DOSAR - schimbare treaptă de specializare

- 1. Opis cu documentele din dosar - model nr. 1.
- 2. Prima filă - conține cererea de obținere a atestatului - model nr. 2. (la rubrica specialitate se menționează specialitatea urmată de sintagma „schimbare treaptă”)
- 3. Copie xerox - carte de identitate.
- 4. Copii xerox - workshop, simpozion, conferință etc. (formare profesională continuă prin care se face dovada creditelor acordate de CPR); pe acestea psihologul trebuie să facă următoarea mențiune: „conform cu originalul”, semnează și pune parafa.
- 5. Copie legalizată - cartea de muncă/contract de muncă (poate fi legalizată la instituția unde lucrează de către persoane abilitate) (astfel se justifică vechimea ca psiholog).
- 6. Copie legalizată - fișa de post (poate fi legalizată la instituția unde lucrează de către persoane abilitate) (astfel se justifică vechimea în specialitate).
- 7. Restul documentelor sunt specifice fiecărei comisii aplicative și se găsesc în meniul din stânga ecranului la rubrica COMISII APLICATIVE - „Norme și proceduri de atestare”.
- 8. 2 copii xerox - taxă interviu (menționați specialitatea; detalii în partea stângă a ecranului la rubrica „Taxe și cotizații”).
- 9. Ultima filă - model nr. 3.

III. Trecerea la o treaptă de specializare superioară se realizează pe baza dovezii vechimii în specialitate, completării pregătirii profesionale, participării la manifestări profesionale etc. cât și prin prezentarea, la interviu, a ascensiunii în profesie.

Comisiile de analiză sunt următoarele: 1) Comisia de metodologie și 2) Comisia de deontologie.

Comisia de metodologie elaborează normele de avizare și avizează metodele și tehnicile de evaluare și asistență psihologică utilizate în practică.

Comisia de deontologie și disciplină urmărește respectarea Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, judecă abaterile de la prevederile acestuia și aplică sancțiuni, conform prevederilor Legii 213/2004 și ale Codului de procedură disciplinară.

Practicarea profesiei de psiholog, în condiții de liberă practică, de către o persoană care nu are această calitate constituie infracțiune și se pedepsește conform Codului penal.

Având în vedere competiția acerbă pe piața muncii, un psiholog profesionist va încerca permanent să-și dezvolte cunoștințele teoretice și practice. Astfel, va încerca să dobândească acces la informații privind cele mai valide concepții teoretice din domeniul său și să participe la cercetări în aria sa de activitate. Totodată, va încerca să deruleze noi activități, să-și asume noi responsabilități, să experimenteze metode și strategii noi de lucru, cu scopul de a face lucrurile mai bine și mai eficient la locul de muncă.

Atât practica din anii studenției (ciclul licență de 3 ani) cât și practica de specialitate din timpul masterului dețin un rol important în programul de formare profesională pe care Facultatea de Psihologie și Științele Educației îl oferă studenților. Perioadele de practică din anul întâi (semestrul II) cât și din anul doi (semestrul I) sunt destinate acomodării și adaptării studenților din ciclul licență (trei ani) cu partea practică aplicativă a profesiei de psiholog din toate specializările. Practica în cabinetele psihologice, ONG-uri și leagănele de copii cu dizabilități reprezintă o provocare pentru tinerii studenți privind profesia de psiholog și fixează cunoștințele teoretice permițând dobândirea deprinderilor necesare în profesia de psiholog practicant mai târziu. Adesea, pot apărea situații în care absolvenții bine pregătiți la nivel teoretic nu se pot descurca în momentul în care se angajează la locul de muncă pe postul de psiholog (într-un anumit cabinet, în clinică sau într-o școală) și nu pot să aplice cunoștințele pe care le dețin și stabilească legături cu mediul profesional.

De aceea, este indicat ca studenții să beneficieze de oportunitatea pe care stagiul practic o oferă pentru a intra în contact cu aspectele practice ale profesiei de psiholog în toate domeniile de specializare la început și apoi să urmeze acel domeniu spre care simte chemarea profesională.

Stagiile privind practica pentru studenții aflați în anii primului ciclu de trei ani privind studiile universitare (licență) au în vedere două obiective:

1. familiarizarea acestora cu mediul profesional în care se exercită profesia de psiholog practician;
2. oferta contextului instituțional de profil în care studenții pot aplica cunoștințele lor teoretice și își pot dezvolta deprinderile de relaționare, aplicare și utilizare a probelor psihologice.

Cerințe față de studenții care desfășoară practică profesională de specialitate:

1. desfășurarea numărului de ore de practică efectivă prevăzute în plan (anul I, sem II și anul II sem I);
2. participarea regulată la întâlniri cu persoanele evaluate în cabinetele, școlile speciale sau în clinică, participări săptămânale sau stabilite conform orarului fixat, la înțelegere cu îndrumătorul de practică;
3. participarea la discuții de grup privind activitatea la locul de practică – conform înțelegerii cu îndrumătorul de practică;
4. participarea la activități de evaluare psihologică și justificarea probelor aplicate;
5. participarea la activități de evaluare aptitudinală vizând avizul psihologic pentru școlile de șoferi;
6. discutarea activităților desfășurate cu îndrumătorul de practică;
7. întocmirea unui studiu de cercetare/studiu de caz privind probele aplicate participanților la evaluarea psihologică realizată la locul unde a fost repartizat de către îndrumătorul de practică;
8. întocmirea unui raport la sfârșitul perioadei de practică, care să fie reflectată întreaga activitate de practică desfășurată conform înțelegerii cu îndrumătorul de practică, raport care să cuprindă aspectele aici menționate, inclusiv studiul de caz sau raportul privind proiectul de intervenție.

Obiective operaționale privind practica profesională din timpul ciclului de trei ani studii licență (specializarea psihologie):

1. Observarea instrumentelor calitative și cantitative folosite la locul de practică unde au fost repartizați;
2. Studiul documentelor folosite de către psihologul practician;
3. Construirea și aplicarea unei fișe de observație după modelul prezentat în acest îndrumar;
4. Analiza comportamentului în timpul aplicării probelor psihologice de către psihologii practicieni;

5. Discuții între studenți și psihologii practicieni de la locurile de practică unde au fost repartizați;
6. Argumentarea în scris a scopului perioadei de practică și a importanței domeniului/specializării unde au efectuat practica psihologică;
7. Stabilirea programului individual fiecărui student sau pe grupe de către maximum 3 studenți: construirea unei fișe de observație și aplicarea pe câte o singură persoană în timpul evaluării psihologice sau în timpul activității dacă este vorba de copii instituționalizați sau școlari/elevi;
8. Fiecare student va discuta cu psihologul practician care îl îndrumă în practica de specialitate *cum să aleagă probele psihologice*, cum să se adreseze pacienților, copiilor sau persoanelor prezente la examinarea psihologică de-a lungul perioadei de practică (pe durata a 8 – 10 săptămâni);
9. Aplicarea metodei observației sub îndrumarea psihologului practician coordonator;
10. Aplicarea anamnezei și a interviului autobiografic sub îndrumarea psihologului practician îndrumător;
11. Prezentare unor instrumente de evaluare psihologică utilizate în cabinetele unde se desfășoară practica și deprinderea utilizării acestor instrumente de către fiecare student în parte;
12. În cazul în care la locul unde se desfășoară practica psihologică nu este suficient spațiu pentru o subgrupă de studenți, psihologul îndrumător va programa grupe mici de 2-3 studenți la ore diferite pentru a se putea lucra corespunzător conform punctelor anterioare stabilite;
13. Studentul se poate implica pe durata perioadei de practică (8 – 10 săptămâni) într-un anumit program sau tip de activități, prin care se va face util psihologului practicant doar dacă aceste activități îi folosesc la practica psihologică pentru care a fost repartizat;
14. Implicarea în activități precum: activitățile recreative pentru copii și adolescenți sau activitățile de întocmire a unei fișe de observație, scale de măsurare calitativă a unor comportamente, percepții, precum și aplicarea sub îndrumarea directă a psihologului practician a unor probe și instrumente, joacă un rol primordial în practica psihologică de specialitate pentru ciclul de studii de licență, dar trebuie avut în vedere faptul că toate acestea trebuie să se desfășoare în prezența și sub supravegherea psihologului coordonator de la locul de repartizare respectiv;
15. Studenții sunt obligați să aștepte psihologul îndrumător unde au fost repartizați și să nu înceapă examinările psihologice în absența acestuia sau fără deplina cunoștință a acestuia;

16. Analiza și notarea în raportul de practică, detaliat, a activităților efectuate pe zile și ore;
17. Notarea informațiilor privind activitatea desfășurată pe parcursul derulării întregii perioade de practică și realizarea sintezei finale pentru elaborarea raportului de practică;
18. Menționarea și descrierea instrumentelor prezentate, utilizate și construite la locul de practică unde au fost repartizați studenții;
19. Prezentarea raportului de practică sub forma unui colocviu de practică cu profesorii îndrumători.

Ce înseamnă practica psihologică pentru studenții care sunt înscriși la ciclul licență trei ani?

Stagiile de practică din semestrul II anul 1 și semestrul I anul 2 sunt, într-un fel, asemănătoare:

- ! în ambele apare o perioadă de cunoaștere și adaptare la locul unde se desfășoară practica de specialitate;
- ! ambele presupun constituirea unor relații atât cu colegii de grupă, cu coordonatorii dar și cu persoanele care vin la testare psihologică sau copii din centrele de plasament;
- ! ambele perioade de practică presupun o perioadă solicitantă în care studenții trebuie să se adapteze la mediul de aplicații practice;
- ! avantajele perioadelor de practică cu îndrumători din diversele specializări: educațională, muncii și organizațională, transporturi, psihopedagogie specială (instituții și ONG-uri care au în grijă copii părăsiți, leagănele de copii), securitate și ordine publică constau în faptul că se creează oportunități protejate de învățare, în care studentul beneficiază de un supervizor/îndrumător care îl ajută să își construiască propriile modalități de a se face util în profesia de psiholog, chiar dacă se află doar într-un stadiu de practică;
- ! Prin punerea în aplicare a planurilor de practică și prin urmărirea rezultatelor obținute, cunoștințele dobândite în cadrul unor cursuri și seminarii vor deveni operaționale, iar noțiunile despre deprinderile necesare psihologului practician vor putea deveni competențe.

În decursul perioadei de practică studenții își vor fixa obiective și vor presta activități specifice locului unde se desfășoară practica psihologică sub îndrumarea psihologului îndrumător, punându-și în valoare următoarele **competențe**:

- de planificare și organizare a propriilor activități;
- de relaționare cu personalul la locul de practică;

- de relaționare și comunicare cu persoanele examinate la locul de practică;
- de construire și evaluare calitativă a unor instrumente precum: fișa de observație, scale de evaluare a comportamentului;
- de informare a personalului cabinetelor unde se desfășoară practica cu privire la situații și comportamente anormale privind pacienții, copiii sau persoanele în curs de examinare psihologică;
- de însușire și promovare a prevederilor legale stipulate în legea psihologului;

Pornind de la aceste competențe, studenții aflați în practica psihologică de specialitate, vor planifica activități și își vor construi propriile proiecte de practică individuală. Mai întâi, planurile de activitate privind practica psihologică de specialitate vor fi discutate cu îndrumătorii de practică. Proiectele individuale vor fi descrise și bine documentate în rapoartele de practică. Îndrumătorii de practică din cabinetele psihologice, școlile ajutoare, leagănele de copii, serviciile militare de securitate și ordine publică precum și din școlile de șoferi dar și a profesorilor coordonatori din cadrul catedrei de psihologie a Facultății de Psihologie și Științele Educației vor contribui la sprijinirea și stimularea studenților pentru ca ei să poată pune în aplicare cât mai multe dintre cunoștințele lor teoretice și din inițiativele lor care sunt conform codului deontologic al profesiei de psiholog. Activitățile proiectate de studenți vor trebui să respecte întru totul regulile de funcționare ale cabinetelor psihologice, școlilor ajutoare, leagănelor de copii, serviciilor militare de securitate și ordine publică precum și ale școlilor de șoferi care au acceptat participarea studenților, normele de confidențialitate și celelalte reguli deontologice.

Proiectul de la finalul practicii psihologice de specialitate trebuie să-și demonstreze utilitatea. Astfel, înainte de a trece la punerea în aplicare, studenții la specializarea psihologie vor trebui să cunoască actele normative din legea psihologului, ultimele norme, prevederi legale și hotărâri precum și principiile fundamentale ale legii psihologului. De asemenea vor fi învățate și analizate critic principiile codului deontologic (anexa I) aplicate la locul de desfășurare a practicii psihologice de specialitate:

- Asigurarea dreptului la viață, la supraviețuire, la dezvoltare, la satisfacerea nevoilor;
- Asigurarea participării asistaților la deciziile care îi privesc, capacitatea sau „împuternicirea” lor (empowerment) prin crearea posibilității ca aceștia să devină sau să se mențină activi în apărarea propriilor interese;
- Non-discriminare, nepărtinire, adică tratarea echitabilă a tuturor beneficiarilor, indiferent de gen, etnie, situație socială, statut marital, orientare sexuală, religie, vârstă etc.;
- Tratarea confidențială a datelor.

Rețineți!

- ❖ Când aveți o întrebare, notați-o și adresați-o îndrumătorilor de practică, profesorilor îndrumători și chiar colegilor dvs.!
- ❖ Dacă o problemă nu vă este suficient de clară, cereți îndrumătorilor de practică cel puțin un exemplu și notați-l în caietul de practică!
- ❖ Străduiți-vă să căutați exemple proprii, în cazul cărora să analizați relațiile prezentate teoretic sau întâlnite în activitatea de practică psihologică.
- ❖ Căutați modalitățile prin care puteți aplica în activitatea de la locul de practică cunoștințele teoretice și deprinderile practice discutate și exersate în cadrul aplicațiilor practice!
- ❖ Fiți sceptici – nu acceptați toate lucrurile așa cum le auziți sau le citiți, întrebați-vă care sunt argumentele pe care se întemeiază ele!
- ❖ Nu toate subiectele întâlnite în practica psihologică de specialitate vor fi în egală măsură relevante pentru activitatea fiecărui student.
- ❖ Nu vă mulțumiți cu informațiile teoretice, încercați să observați și analizați profesioniștii care lucrează în cabinetele și locurile de muncă unde ați fost repartizați și desfășurați practica, precum și cu persoane care sunt evaluate psihologic.
- ❖ Analizați, notați, întrebați, comparați, verificați, argumentați! Fiți autodidacți! Psihologia este un domeniu care cere aplicații practice, utilizare de instrumente standardizate și nestandardizate care să se potrivească cu specializarea și obiectivul urmărit!

Adaptare după Maria Roth, Victoria Ducu și Adina Rebeleanu (2008)

Evaluarea și autoevaluarea practicii efectuate în laboratoare, cabinete individuale și centre de evaluare

La sfârșitul fiecărui stagiu de practică (sem II anul 1 și sem I anul 2), este obligatoriu să se completeze fișa de evaluare a activității exercitate sub îndrumarea psihologilor practicanți!

Scopul evaluării practicii:

Sistematizarea informațiilor obținute
Relevarea importanței acestor informații pentru formarea profesională în profesia de psiholog practician
Exersarea aptitudinii de expunere a propriului punct de vedere și a deprinderii de a emite sugestii în scopul perfecționării profesionale în profesia de psiholog

EXEMPLU DE FIȘĂ PENTRU EVALUARE! (Preluată și adaptată după Roth și colectivul, 2008)

1. Consider că activitatea de astăzi

este

nu este

Un prilej de învățare pentru că

2. Din această activitate am învățat următoarele:

Sugestii și observații personale

RECOMANDĂRI privind autoevaluarea

Verifică dacă în examinarea psihologică efectuată cu psihologul îndrumător ai utilizat metodele învățate

Detaliază

Te-ai documentat din fișa biografică

.....

Te-ai pus de acord cu psihologul îndrumător cu privire la anamneza realizată

.....

Ți-ai formulat întrebările pe care să le adresezi psihologului îndrumător cu privire la interviul biografic, anamneză și la fișa de observație?

.....

Ai ascultat cu atenție anamneza persoanei evaluate de către psihologul îndrumător?

.....

Ce întrebări ți-ai mai formulat care ar ajuta la dezvoltarea unor comportamente ascunse la examinarea psihologică realizată cu îndrumătorul de practică?

.....

Ai utilizat metoda observației? Cum ai interpretat mimica și pantomima în timpul evaluării psihologice?

.....

Ți-ai notat toate datele importante pe care le-ai constatat în timpul perioadei de practică?

.....

Cum apreciezi perioada de practică efectuată la centrul/cabinetul.....unde ai fost repartizat?

.....

Proiectarea unei sesiuni de evaluare psihologică sub îndrumarea psihologului practicant

Da!Detaliază

- Ai stabilit cu îndrumătorul ce aspecte să evidențiezi în fișa de observație? (vezi modelele CAPITOLUL metoda observației)
.....
- Ai stabilit cu îndrumătorul tău cum se realizează anamneza?
.....
- Ai stabilit cu îndrumătorul ce metode și tehnici vei folosi în investigarea comportamentului persoanei evaluate în timpul evaluării psihologice?
.....
- Ai analizat dacă ești capabil să întocmești documentele necesare evaluării cu ajutorul fișei de observație, anamneza și instrumente psihologice?
.....
- Ai analizat dacă această intervenție are utilitate în contextul în care îți derulezi stagiul de practică psihologică?
.....
- Metoda și instrumentele pe care le-ai ales sunt bine definite și posibile de realizat la locul unde îți desfășori practica psihologică?
.....
- Ai luat în calcul impactul pe termen lung al rezultatelor analizate sub îndrumarea psihologului practicant asupra persoanelor evaluate psihologic?
.....

După ce fiecare student a răspuns detaliat la fiecare întrebare și s-a consemnat în raportul de practică, este indicat să se întocmească un paragraf justificativ (1/2-1 pagină) în raportul de practică care argumentează alegerea cu privire la detaliile cuprinse în raportul de practică și a probelor prezentate. Îndrumătorii vor trebui să aprecieze activitatea (feedback).

Chiar dacă stagiul practic pune accent pe aspectele de aplicare a cunoștințelor teoretice, studenții au ocazia să înțeleagă că în orice moment al activității practice, fiecare acțiune trebuie să fie fundamentată teoretic. De aceea, este indicat ca, pe parcursul practicii, să se țină contactul în mod activ

cu literatura de specialitate, dar și cu cursurile și seminariile de la Facultatea de Psihologie. De exemplu, dacă stagiul de practică se realizează într-o școală pentru copii cu dizabilități, datele și instrumentele pot fi confidențiale. În acest caz studenții vor crea situații ipotetice și vor analiza aceste situații ipotetice cu ajutorul instrumentelor sub coordonarea îndrumătorilor de practică.

Contactul cu literatura de specialitate oferă variate descrieri de metode și tehnici care se pot aplica în practica psihologică dar și care au fost aplicate în diferite specializări ale psihologiei. Te sfătuim să consulți mai multe posibilități. Pentru diferitele intervenții sunt diferite recomandări. Criteriul de alegere al metodei aplicate să fie utilitatea și eficiența pentru scopul propus. De aceea, este foarte important să preiei informații privind cele deja testate de metodele aplicate deja de alții.

De ce trebuie consultată bibliografia de specialitate?

Atât profesorii îndrumători de la Facultatea de Psihologie cât și psihologii îndrumători de la locul desfășurării practicii trebuie să ofere indicații privind bibliografia de specialitate. În acest sens se poate folosi biblioteca și resursele bibliografice electronice, atât la sălile de calculatoare de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației, cât și de la sala multimedia a Bibliotecii Centrale Universitare sau oricare alte biblioteci cu cărți din domeniul psihologiei. Fiecare student va porni căutând referințe – de la cele mai recente studii publicate deoarece autorii acestora au realizat o trecere în revistă a teoriilor și metodelor relevante anterioare. După ce se va selecta literatura de specialitate se vor selecta cu atenție conceptele după care se va face selecția literaturii de specialitate pentru a nu se pierde în detalii și aspecte colaterale. Este important să se parcurgă materiale din revistele/jurnalele de psihologie relevante precum și cărți publicate la edituri de prestigiu (ex.: Polirom, Editura trei, Macmillan, Prentice House, Sage etc.). De asemenea este indicat să se parcurgă și utilizeze publicațiile cercetătorilor români pentru că tehnicile și metodele utilizate de aceștia deja au fost folosite pe populația din România și au avantajul că instrumentele sunt standardizate. O strategie de folosit este parcurgerea rezumatelor cercetărilor și citarea lor la sursele bibliografice. Cele mai multe cercetări care se găsesc pe internet în revistele de specialitate au un rezumat (abstract) care cuprinde cele mai importante date despre articolul care de multe ori este contra cost. Con cazul în care nu este cunoscută limba în care este prezentat articolul, este important să fie abordat un specialist în limba respectivă pentru a oferi o traducere cât mai transparentă.

Practica psihologică este o ocazie deosebită de a învăța studenții să se documenteze teoretic și să aplice informațiile descoperite la locul de desfășurare a practicii psihologice.

<p>Consultarea bibliografiei de specialitate</p> <p style="text-align: right;">Da! Detaliază</p> <ul style="list-style-type: none">○ Consideri că ai citit suficientă literatură de specialitate care să îți fundamenteze aplicația practică aleasă?○ Consideri că ai citit suficientă literatură de specialitate privind metodele de colectare a datelor pe care le utilizezi în cadrul stagiului practic?○ De obicei îți notezi ideile principale și autorii pe un caiet separat?○ Deții un document în care să îți notezi datele (autor, titlul, data, localitatea în care a fost publicată, editură) privind lucrările de specialitate, pe măsură ce le consulți?○ Consideri că ai identificat care sunt lucrările pe care trebuie să le mai citești?○ Consideri că ai identificat de unde le poți obține?○ Consideri că ai identificat cine te poate îndruma cu privire la resursele bibliografice?
--

Figura 1

Cum investigăm parcurgerea bibliografiei de specialitate? (Adaptat după Roth și colectivul, 2008)

Pentru a vă forma competențe practice și a vă informa în legătură cu profesia de psiholog, sunt recomandate următoarele adrese de internet:

1) Asociația Psihologilor Americani: <http://www.apa.org> (Pe acest site se pot citi și învăța aspecte privind metodologia cercetării, codul deontologic APA etc.);

2) Colegiul Psihologilor din România: www.copsi.ro (site pentru psihologii din România care sunt interesați de informații în legătură cu